

MAMLAKATLARNING IQTISODIY SALOHIYATNI OSHIRISH VA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI

Farg'ona Politexnika instituti talabasi

Zulimov Yoqubjon

e-mail: zulimovyqubjon9@gmail.com

Annotatsiya: O'zaro bog'langan bugungi dunyoda mamlakatlar barqaror o'sish va rivojlanishni ta'minlash uchun o'z iqtisodiy salohiyatini oshirish yo'llarini doimiy ravishda izlamoqda. Asosiy strategiyalarga e'tibor qaratish va resurslardan samarali foydalanish orqali davlatlar o'zlarining iqtisodiy imkoniyatlarini oshirishlari mumkin. Bundan tashqari jahon bozorida o'z o'rnini egallashlari mumkin. Ushbu maqola mamlakatlarning iqtisodiy salohiyatini oshirish muammolar va uzoq muddatli farovonlikka erishish uchun qo'llashi mumkin bo'lgan turli yondashuvlar o'rganildi.

Kalit so'zlar: Iqtisodiyot, YaIM, kapital, strategiya, ishchi kuchi, innovatsiya, tadbirkorlik, ko'rsatkich.

СТРАТЕГИИ ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО АВТОРИТЕТА И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАН

Аннотация: В современном взаимосвязанном мире страны постоянно ищут пути увеличения своего экономического потенциала для обеспечения устойчивого роста и развития. Сосредоточив внимание на ключевых стратегиях и эффективном использовании ресурсов, страны могут увеличить свой экономический потенциал. Кроме того, они могут занять свое место на мировом рынке. В этой статье исследуются различные подходы, которые страны могут использовать для решения задач расширения экономических возможностей и долгосрочного процветания.

Ключевые слова: Экономика, ВВП, капитал, стратегия, рабочая сила, инновации, предпринимательство, индикатор.

STRATEGIES FOR INCREASING THE ECONOMIC AUTHORITY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE COUNTRIES

Abstract: In today's interconnected world, countries are constantly looking for ways to increase their economic potential to ensure sustainable growth and development. By focusing on key strategies and effective use of resources, countries can increase their economic potential. In addition, they can take their place in the world

market. This article explores the different approaches that countries can take to achieve economic empowerment challenges and long-term prosperity.

Key words: Economy, GDP, capital, strategy, workforce, innovation, entrepreneurship, indicator.

Kirish

Mamlakatlar tabiiy resurslar, inson kapitali, infratuzilma, siyosiy barqarorlik, texnologik taraqqiyot va savdo aloqalari kabi bir qancha omillarga asoslangan turli darajadagi iqtisodiy salohiyatga ega. Ba'zi mamlakatlar neft, gaz yoki minerallar kabi mo'1-ko'1 tabiiy resurslar tufayli yuqori darajadagi iqtisodiy salohiyatga ega bo'lishi mumkin, boshqalari texnologiya, moliya yoki ishlab chiqarish kabi sohalarda ustunlik qilishi mumkin. Bundan tashqari, ko'p va malakali ishchi kuchi, barqaror siyosiy muhit, ta'lim va tadqiqotga sarmoya kiritish, biznesning qulay qoidalari kabi omillar mamlakatning iqtisodiy salohiyatiga hissa qo'shishi mumkin.

Asosiy qism

Dunyo mamlakatlari iqtisodiyoti murakkab, dinamik tizim bo'lib, ularga turli omillar ta'sirida bo'ladi. Ushbu omillarni tushunish bizga bugungi kunda davlatlar duch kelayotgan iqtisodiy tendentsiyalar va muammolarni tushunishga yordam beradi. Mamlakatning iqtisodiy ko'rsatkichlarining eng ko'p qo'llaniladigan ko'rsatkichlaridan biri bu uning yalpi ichki mahsulotidir. YaIM ma'lum bir davrda mamlakat chegaralarida ishlab chiqarilgan barcha tovarlar va xizmatlarning umumiy qiymatini o'Ichaydi. Globalashuv davlatlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni kuchaytirib, ularga global miqyosda tovarlar, xizmatlar va resurslarni almashish imkonini berdi. Savdo shartnomalari, tariflar va savdo siyosati mamlakat iqtisodiyotiga ta'sir qilishi mumkin.

Mamlakat iqtisodiy salohiyatiga ta'sir qilivchi omillar quyidagicha:

- Ko'pgina rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy salohiyatga to'sqinlik qilayotgan asosiy kamchiliklardan biri bu yetarli infratuzilmaning yo'qligidir. Yo'llar, portlar, energiya ta'minoti va telekommunikatsiya tarmoqlarining yetarli emasligi korxonalar faoliyati samaradorligini cheklaydi, xarajatlarni oshiradi va umumiy iqtisodiy o'sishga to'sqinlik qiladi. Infratuzilmani rivojlantirishga sarmoya kiritish ushbu kamchilikni bartaraf etish va iqtisodiy salohiyatni ochish uchun juda muhimdir. Hukumatlar davlat-xususiy sheriklik, investitsiyalarni ko'paytirish va loyihalarni samarali boshqarish orqali infratuzilmani yaxshilashga e'tibor qaratishlari kerak.

- Malakali ishchi kuchi yetishmasligi va ta'lim sifatidagi nomutanosiblik iqtisodiy o'sish va innovatsiyalarga to'sqinlik qilishi mumkin. Ko'pgina rivojlanayotgan mamlakatlar zamonaviy iqtisodiyot ehtiyojlarini qondiradigan sifatli ta'lim va kadrlar tayyorlash dasturlarini taqdim etishda muammolarga duch kelishmoqda. Malaka

taqchilligini bartaraf etish uchun ishchi kuchini raqamli asr uchun zarur ko'nikmalar bilan ta'minlash va kasbiy ta'lim dasturlariga sarmoya kiritish talab etiladi.

- Murakkab va og'ir me'yoriy-huquqiy bazalar ko'pincha biznesga kirish uchun to'siqlar yaratadi, innovatsiyalarni bo'g'adi va iqtisodiy raqobatbardoshlikka to'sqinlik qiladi. Normativ-huquqiy hujjatlarni soddalashtirish, byurokратиyani qisqartirish va oshkoralikni oshirish biznes rivojlanishi uchun yanada qulay muhit yaratishga yordam beradi. Rivojlanayotgan mamlakatlar tadbirkorlikni rivojlantirish, mulk huquqlarini himoya qilish va adolatli raqobatni ta'minlaydigan tartibga soluvchi islohotlarni amalga oshirishga e'tibor qaratishlari kerak.

- Moliyadan foydalanishning cheklanganligi, ayniqsa kichik va o'rta korxonalar uchun iqtisodiy o'sish va innovatsiyalarni cheklaydi. Ko'pgina rivojlanayotgan mamlakatlar biznes va tadbirkorlarga arzon kredit va moliyaviy xizmatlar ko'rsatishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda.

Real YaIM (%)				
Hudud/Yillar	2021 yil	2022 yil	2023 yil	2024 yil
Dunyo	6.2	3.0	2.6	2.4
Rivojlangan mamlakatlar	5.5	2.5	1.5	1.2
Rivojlanayotgan va rivojlanayotgan mamlakatlar	7.0	3.7	4.0	3.9

1-jadval

2024-yilda global iqtisodiy o'sish 2,4 foizga tushib, uchinchi yil ketma-ket sekinlashishda davom etishi kutilmoqda. Iqtisodiy o'sish sur'atlarining prognoz qilinayotgan sekinlashuviga qat'iy pul-kredit siyosati, noqulay kredit sharoitlari, zaif global savdo va investitsiya oqimining kamayishi sabab bo'lmoqda. Yaqin Sharqdagi mojarolarning avj olishi geosiyosiy xatarlar darajasini oshirdi. Xalqaro hamkorlik yuqori qarz, iqlim o'zgarishi, savdoning parchalanishi, oziq-ovqat tanqisligi va mojarolar muammolarini hal qilishda muhim ahamiyatga ega. Rivojlanayotgan bozor va rivojlanayotgan mamlakatlarda (EMDE) fiskal cheklovlar xarajatlarning yuqori samaradorligini talab qiladi. Bundan tashqari, barqaror investitsion o'sishni rag'batlantirish uchun kuchli siyosat choralari talab qilinadi.

Mamlakat iqtisodiyotini yanada oshirish bo'yicha strategiyalar:

1. Innovatsiyalar va tadbirkorlikni rivojlantirish:

Iqtisodiy salohiyatni oshirishning asosiy usullaridan biri innovatsiyalar va tadbirkorlikni rivojlantirishdir. Ijodkorlik, tadqiqot va ishlanmalar, tadbirkorlik madaniyatini rag'batlantirish yangi ishlab chiqarishlar, texnologiyalar va biznes

imkoniyatlarini yaratishga olib kelishi mumkin. Hukumatlar ta'limga sarmoya kiritish, tadqiqot va ishlanmalarni rag'batlantirish uchun qulay tartibga solish muhitini yaratish orqali buni qo'llab-quvvatlashi mumkin.

2. Inson kapitalini mustahkamlash:

Malakali ishchi kuchi iqtisodiy salohiyatini oshirishga intilayotgan har qanday davlat uchun qimmatli boylikdir. Ta'lim dasturlariga sarmoya kiritish innovatsiyalar, mahsuldorlik va raqobatbardoshlikni oshirishga qodir bo'lgan yuqori malakali ishchi kuchini rivojlantirishga yordam beradi. Inson kapitalini rivojlantirishga e'tibor qaratish orqali mamlakatlar barqaror o'sish va o'zgaruvchan iqtisodiy muhitga moslashishni ta'minlashi mumkin.

3. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni rag'batlantirish:

To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar xorijdan kapital, texnologiya va tajribani olib kirish orqali iqtisodiy salohiyatni oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Jozibador investitsiya muhitini yaratish, rag'batlantirish va byurokratik to'siqlarni kamaytirish orqali mamlakatlar to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni jalb qilishi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi mumkin. To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar nafaqat ish o'rinlari yaratish va eksportni ko'paytirishga yordam beradi, balki texnologiyaning rivojlantirishini ham osonlashtiradi.

4. Savdo va eksport imkoniyatlarini oshirish:

Savdo va eksport imkoniyatlarini kengaytirish iqtisodiy salohiyatni oshirish va jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvi uchun muhim ahamiyatga ega. Mamlakatlar raqobatbardoshligini oshirish uchun eksportni diversifikatsiya qilish, savdoni osonlashtirishni yaxshilash, mintaqaviy va xalqaro savdo shartnomalarida ishtirok etishga e'tibor qaratishlari mumkin. Yangi bozorlarga kirish va qiyosiy ustunliklardan foydalanish orqali davlatlar iqtisodiy o'sish rag'batlantirishi mumkin.

Xulosa

Iqtisodiy salohiyatni oshirish ko'p qirrali jarayon bo'lib, strategik va muvofiqlashtirilgan yondashuvni talab qiladi. Innovatsiyalarni rag'batlantirish, infratuzilma va inson kapitaliga sarmoya kiritish, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va savdo imkoniyatlarini oshirish orqali mamlakatlar o'z iqtisodiy salohiyatini ochib, barqaror o'sishga yo'l ochishi mumkin. Siyosatchilar, biznes va jamiyat doimo rivojlanib borayotgan global muhitda gullab-yashnashi mumkin bo'lgan barqaror va dinamik iqtisodlarni qurish yo'lida birgalikda ishlashi juda muhimdir.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy salohiyatni ochishdagi kamchiliklarni bartaraf etish infratuzilma, ta'lim, me'yoriy-huquqiy islohotlar, moliyadan foydalanish va samarali boshqaruvga sarmoya kiritishni nazarda tutuvchi ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Rivojlanayotgan mamlakatlar ushbu muammolarni birma-bir yengib, maqsadli yechimlarni amalga oshirish orqali iqtisodiy o'sish yo'lidagi to'siqlarni

yengib o'tishlari, o'z imkoniyatlarini to'liq ishga solishlari, farovonlik va barqaror rivojlanish uchun imkoniyatlar yaratishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Axrorjon o'g'li, I. A. (2024). XXI ASR BOSHLARIGA KELIB XALQARO MEHNAT BOZORI EVOLUTSIYASI VA UNI TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI. Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi, 13(2), 105-114.
2. Axrorjon o'g'li, I. A., & Nurali o'g'li, A. J. (2024). DAVLAT BYUDJETINING ILMIY TADQIQOTLARGA AJRATAYOTGAN MABLAG 'LARI TAHLILI: XORIJ VA MILLIY TAJRIBA. TADQIQOTLAR. UZ, 33(1), 186-193.
3. Ilyosov, A. A. U. (2023). Sanoat mahsulotlari eksportining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari: xorij tajribasi va amaliyoti. Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali, 3(4), 84-90.
4. Ilyosov, A. A. U. (2022). SANOAT EKSPORTI KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI. Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali, 2(2), 23-30.
5. Ilyosov, A. (2023). ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISMS TO SUPPORT THE EXPORT OF INDUSTRIAL PRODUCTS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF FOREIGN EXPERIENCE AND PROPOSALS: UDC 339.564: 338.45. 025 (575.121). Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology, 8(1).